

de direcció d'equips, com demostra el seu ampli currículum de gestió. Té, a més, una gran capacitat de treball i una gran disponibilitat personal.

Albert Turull ha manifestat sempre gran entusiasme i militància per la llengua i el país, i hi ha participat en totes les iniciatives, des de la Plataforma per la Llengua a l'Assemblea Nacional Catalana (de la qual és membre fundador), sempre des d'una mentalitat oberta i internacionalista, i amb una visió que ha abastat sempre el conjunt dels territoris de la llengua, sense renunciar mai al seu origen segarrenc des de generacions immemorials.

Per tot això, la Secció Filològica considera oportuna l'elecció del senyor Albert Turull com a membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans.

Text llegit pel senyor Ramon Sistac i Vicén en el Ple del dia 16 de novembre de 2017

Membres corresponents

Ildikó Szijj

Ildikó Szijj és, des de fa molts anys, una peça fonamental de l'engrenatge miraculós entre filòlegs catalans i hongaresos, i també una persona dedicada a donar a conèixer la literatura hongaresa en l'àmbit lingüístic català i la literatura catalana a Hongria.

Els seus primers estudis universitaris ja estan orientats, en certa manera, cap a aquest interès, ja que durant els anys vuitanta es va llicenciar en filologies francesa, espanyola i portuguesa amb estudis optatius de llengua catalana a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest. Des de 1987 imparteix la docència a la mateixa Universitat, formalment lligada al Departament de Portuguès, on planteja un enfocament amb perspectiva

iberoromànica. Fa classes tant de grau com de màster i de doctorat. Són especialment apreciats els seus cursos de tipologia romànica. Poc temps després, el 1991, la professora Szijj introdueix els estudis de gallec a la Universitat.

Més endavant, fa els estudis de doctorat a la mateixa Universitat Eötvös Loránd i l'any 2000 es converteix en doctora *summa cum laude*, amb una tesi sobre la història del verb en gallec.

Però ja durant els anys noranta, Ildikó Szijj va assumir tasques cada vegada de més responsabilitat en l'ensenyament de la filologia catalana, impartint cursos de gramàtica (descriptiva i històrica) i de dialectologia. Des de l'any 2006, a partir de la jubilació de Kálmán Faluba, és la responsable dels estudis de català a la seva Facultat i directora, al mateix temps, d'una especialització en filologia iberoromànica de cinquanta crèdits, amb components catalans i gallecs.

Entre 2003 i 2006 va ser vicesecretària de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i, com a tal, principal responsable del XIV Col·loqui de l'esmentada associació, celebrat a Budapest el 2006, amb assistència de diversos membres de la Secció Filològica. A partir de 2012 és vocal de la Junta de la mateixa Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes.

Vull destacar, per començar a referir-me a les publicacions de la candidata, la col·laboració en la confecció de la magna obra realitzada per Kálmán Faluba i Károly Morvay, que és el diccionari o els diccionaris català-hongarès i hongarès-català, apareguts, respectivament, el 1990 i el 1996.

I també tinc interès a referir-me a la traducció de la novel·la *El senyor A. G. a X.*, de Tibor Déry, amb la col·laboració de Balázs Déri i Maria Fradera, editada el 1992 en la col·lecció «Les Millors Obres de la Literatura Universal», coneguda popularment com la MOLU. És clar que en aquests casos de traducció a una altra llengua que no és la teva, la col·laboració amb altres traductors es fa necessària. Però palesa l'interès de la candidata, ja abans de 1992, que és quan va sortir publicada aquí, per a donar a conèixer la literatura hongaresa als lectors catalans; com també va ser-ho la traducció d'*El vell botiguer i altres contes*, d'Iván Mándy, editada per Proa l'any 2001 amb la col·laboració de Montserrat Bayà. A més, Ildikó Szijj revisa amb regularitat traduccions del català a l'hongarès (*Història de Jacob Xalabán*, diverses obres de Ramon Llull, novel·les de Jaume Cabré i obres de teatre de Sergi Belbel).

En les nombroses publicacions d'Ildikó Szijj, predominantment de lingüística romànica comparada, el català ocupa un lloc de privilegi. Així, ha fet la revisió de traduccions a l'hongarès d'obres literàries catalanes i ha traduït al català obres literàries hongareses de diversos autors, com ara Tibor Déry, Iván Mándy i Péter Esterházy; ha publicat

un gran nombre d'articles sobre llengua i literatura catalanes en revistes d'àmbit internacional i ha escrit nombroses comunicacions relacionades amb el català llegides en trobades científiques. D'altra banda, participa en el Consell Científic de la revista *Scripta*, publicada per la Universitat de València, i ha organitzat diverses trobades de catalanística: el XIV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, a Budapest, al setembre del 2006; el simposi internacional *Quaranta anys d'estudis catalans a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest*, a l'abril de 2012, i les Jornades Universitàries Catalanohongareses a Budapest (2011, 2013 i 2015).

Com a comentari a aquest dilatat currículum (del qual podeu consultar els detalls en un document que és en mans de la Secretaria General de l'Institut), vull remarcar que la professora Szijj ha tingut una excel·lent formació en romanística i l'ha feta valer en una gran part de les seves aportacions a l'estudi diacrònic de la llengua catalana. Així, ha relacionat les formes de l'imperatiu i del subjuntiu català, les formes dels numerals catalans i les formes dels quantificadors negatius amb les de les altres llengües romàniques; ha comparat la derivació de verbal regressiva del català amb la del castellà, i ha realitzat estudis contrastius entre totes les llengües romàniques de la península Ibèrica. A més a més, ha dut a terme estudis específics sobre la morfologia verbal en Ramon Llull.

Per acabar, m'agradaria fer un esment a la relació entre l'hongarès i el català pel que fa a les llengües i literatures respectives.

La història de les relacions literàries entre cultures no poderoses és la història de relacions personals entre escriptors, traductors, professors, editors i agents culturals. També és el resultat de descobriments personals dels mateixos escriptors com a lectors, com a estudiosos, com a viatgers, com a tafaners. Però si hi ha una relació econòmica, comercial, entre ambdós països, les coses es poden accelerar. I si tots dos països tenen estat propi, oli en un llum.

De fet, és la mateixa relació que s'esdevé entre cultures poderoses. El que passa és que en aquest cas les possibilitats es multipliquen per molt, perquè hi ha més gent a les dues bandes, capaces i susceptibles d'interessar-s'hi. I hi ha més diners i, per tant, més facilitats. I els estímuls, doncs, són més nombrosos. En canvi, en la relació desigual, sol prevaler una sola direcció: es tradueix de la poderosa a la no poderosa i quasi mai a la inversa.

La literatura hongaresa parteix de més possibilitats: són més gent i tenen un estat que vetlla per ells i els protegeix. I tenen un premi Nobel de literatura, Imre Kertész.

La Institució de les Lletres Catalanes, en el seu afany de promoure el coneixement de la nostra literatura, des de fa anys organitza unes jornades a Farrera de Pallars que consisteixen a reunir poetes catalans amb poetes de literatures diverses en cada ocasió.

Recordo l'extraordinària relació de coneixement mutu que va suposar la traducció d'algun poema dels dos poetes hongaresos invitats a les jornades de Farrera de fa uns anys: Balázs Déri i György Jánosházy, tots dos destacats traductors del català. Aquests contactes entre escriptors en llengües diverses és força corrent en el context europeu, on hi ha un bon mosaic de llengües diferents. No endebades Umberto Eco va definir, en una màxima que s'ha fet cèlebre, que «la llengua d'Europa és la traducció».

Abans hem fet esment a les traduccions de literatura catalana a l'hongarès, en les quals, el paper d'Ildikó Szijj, sovint de manera discreta, és fonamental.

Nosaltres també ens hem pogut convertir en lectors de literatura hongaresa ara que comença a haver-hi un gruix considerable d'obres traduïdes al català d'autors com Sándor Márai, Dezső Kosztolányi, Iván Mándy, Magda Szabó, Imre Kertész, Ferenc Molnár, Attila József, Szilárd Borbély... Però és inevitable parlar de Kálmán Faluba, membre corresponent de la Secció Filològica, que va ser professor d'Ildikó Szijj i de tantes generacions de professors i traductors del català; ell i Ildikó Szijj s'han convertit també en els mestres dels lectors catalans que han impartit, des de 1990 fins a l'actualitat, vint-set anys ininterromputs, la docència a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest i a la Universitat de Szeged. Alguns d'aquests lectors, alumnes i col·legues de la professora Ildikó Szijj, són precisament els traductors de literatura hongaresa al català, com el malaguanyat Eloi Castell o, darrerament, Jordi Giné de Lasa (en col·laboració amb Imola Szabó).

Si en el terreny de la literatura l'intercanvi de traduccions està relativament equilibrat, al llarg dels anys constatem un nombre no menyspreable de filòlegs hongaresos que han après la llengua catalana i que s'interessen per la seva cultura i literatura. En canvi, pel que jo puc saber, no hi ha professors de l'àrea catalana que es posin a l'altura dels estudiosos hongaresos. És que, pel que fa a la relació amb la llengua i la cultura catalanes, Hongria és un cas únic a l'Europa postsoviètica: hi ha activitat catalanística sense solució de continuïtat des de 1971, gràcies al doctor Kálmán Faluba. I es manté viva i activa gràcies a Ildikó Szijj. Hongria va acollir amb èxit incontestable el col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, que ja he esmentat i que va organitzar precisament Ildikó Szijj. La jubilació de Kálmán Faluba no deixa un buit, perquè a més d'Ildikó Szijj, adscrita al Departament de Portuguès, al Departament d'Espanyol hi ha tres docents que coneixen a fons el català (i com a quart docent, hi imparteix classes el lector designat per l'Institut Ramon Llull). I val a dir que la catalanística hongaresa no es redueix a la filologia: per exemple, l'historiador János Kalmár estudia la figura de l'arxiduc Carles; i la folklorista Bernadett Smid fa recerques sobre tradicions populars catalanes, situació que, si no és que el meu desconeixement em fa ser injust, no es dona en la direcció inversa. Amb aquests darrers comentaris, vull deixar clares per a qui no el conegui

l'exemplaritat i la constància del grup de catalanistes de la Universitat Eötvös Loránd de Budapest, en el qual Ildikó Szijj és peça clau per a garantir la continuïtat de la catalanística a Hongria.

La presència de la doctora Ildikó Szijj com a corresponent de la SF pot ajudar a enfortir els llaços entre dues cultures, dues literatures, dues llengües, i en tots dos sentits.

Resum del text llegit pel senyor Jaume Cabré i Fabrè en el Ple del dia 16 de novembre de 2017